

V Gorici, v četrtek 8. aprila 1875.

Tečaj V.

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l. f. 2.— Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse leto f. 3.— Pol leta f. 1.60

Pri oznanilih in ravno tako pri „poslanicali“ se plačuje za navadno tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Bevedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolence v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina znižuje, ako se oglase pri uredništvu.

Njegovo e. in k. apost. Veličanstvo je najmilostljivejše blagovolilo pisati mi sledeče lastnoročno pismo. Radosti vnet priobčujem ta dokaz Najvišje zadovoljnosti.

V Gorici 4. aprila 1875.

C. k. Namestnik:

Baron Pino.

Ljubi baron Pino! Jako sem zadovoljen, da sem se zdaj, v Gorici navzočen, zopet prepričal podedovane zvestobe, srčne vdanosti in lojalnega mišljenja prebivalcev poknežene Svoje grofije Goriške in Gradiške.

Naročujem Vam, da naznanite vsemu ljudstvu najsrčnejšo Mojo zahvalo in Moje dopadenje, ker je svoje domoljubje s tolikimi in tako iskrenimi dokazi razodelo; zagotovite je popolne Moje Cesarske milosti. Ob enem izrazujem Svoje propričanje, da se bode gledè na vtrjeno lojalno mišljenje vsega prebivalstva in po njegovem radovoljnem sodelovanji Moji vladi posrečilo, s trajnim uspehom zagotoviti čedalje večji razvoj te dežele.

V Gorici 4. aprila 1875.

Franco Jožef I. r.

Cesar v Gorici.

V nedeljo je bilo skoro vse ljudstvo goriške grofije na nogah; uže v saboto so začele prihajati deputacije iz dežele, posebno one iz gorskih krajev; v nedeljo ob zori pa je uže vse gomezljalo po Gorici. Ob 7mih zjutraj so se zbirali Slovenci na trgu pred Katarinom in na trgu sv. Antona; Furlani in tisti Slovenci, ki so pod Gradiščanskom okrajem, pa na malih rojahl blizu Št. Andreža; ob 8 $\frac{1}{2}$ so se začele vse množice pomikati proti kolodvoru: na desni strani od kolodvora do mirodvora so stali Slovenci: čitalnice in za njimi proti mestu deputacije vsih županij se zastavami; na levem

pa italijanska društva in za njimi deputacije furlanskih županij se zastavami in napisi, mej temi so bile uytstene tudi mnoge slovenske županije, naprej proti mestu so stali dijaki vsih goriških šol, potem razni zavodi i. t. d., tako da je bilo na obeh straneh velikansko in okusno z standarti v mestnih, deželnih in cesarskih barvah okinčano ceste od kolodvora do mesta vse polno ljudstva, ki je željno pričakovalo prihoda Nj. Veličanstva. Na kolodvoru pa je čakala vsa visoka aristokracija, oblastnije, dež. odbor, mnogo generalov in viših častnikov, mestni župan, slavnostni odbor itd. Vsega občinstva od kolodvora do mesta je bilo gotovo čez 25000, mej temi kake 233 Slovencev. Cesar se je pripeljal na kolodvor ob 9 $\frac{3}{4}$, pozdravil ga je najprej dež. glavar v italijanskem in slovenskem jeziku, po tem mestni župan, predstavljali so se mu tudi drugi načelniki uradov in dame goriške aristokracije so mu podarile krasni šopek. To vse je šlo prav hitro in kmalo se je Cesar pokazal radovednemu občinstvu, stopil je v nalašč za ta dan od barona Ritterja pripravljeno elegantno kočijo z dvema čvrstima konjema, katera je vodil mladi baron Ritter; ko začne kočija drdati, zaigra mestna godba cesarsko himno in iz tisuè in tisuè grezal sliši se gromoviti „Živio“ in „Eviva“ in naprej so doneli kliči do mesta, tako da so je od daleè slišalo, kakor bobnenje vicarja. Cesar je bil oèvidno ginjen, odzdravljajal je prijazno smehljaje se na vse strani; njegovi kočiji je sledila dolga vrsta družih kočij, v katerih smo videli ministre Auersperga, Unger-ja, Depretis-a, Horst-a, Andrassy-ja v obleki honvedskega generala, mnogo dvornih svetovalcev, mej njimi Slovenca Svegeljina in generalov, cesarskih adjutantov in družih dvornikov: to vam je bilo kaj velikanskega; tacega prihoda Gorica še nij vidila od kar stoji. Ko jenjajo kočije, se napotijo vse deputacije v praznično napravljeno in sè zastavami raznih barv okinčano mesto; prva je šla mestna godba, za njo mestna društva sè zastavami in po tem deputacije iz dežele; velikanski spreved so je pomikal čez magistratno ulico, Raštel na Travnik, kder je obstal, da je godba še enkrat zaigrala cesarsko himno; mej tem se je Travnik napolnil ljudstva, katero je neprenehoma gromovito klicalo „Živio“ in „Evviva.“ Odsle so sopeset po vrsti deputacije in društva se zastavami in Cesar je začel sprejemati visoke dostojanstvenike in uradnike; prvi bil je škof, po tem visoko vojaštvo, dež. odbor, okrožna sodnija itd.

Po dovršenem predstavljenjem so prišle na vrsto razne deputacije, omeniti je v prvi vrsti onih za predelso železnico, katere so bile tako-le sestavljene: dež. odbor kot posebna deputacija, po tem zastopniki občinske doline tudi kakor posebna deputacija in tretja deputacija, katero je poslala občina bovška; vsem tem trem deputacijam, od katerih dve zadnji ste uležili slovenske prošnje, je cesar odgovoril, da je tuči njegova želja, da se uže kmalo izvrši ta železnica in da bode podpiral to črto na vso moè, torej tako ugodno, da se je nadejati najboljšega uspeha. Omeniti moramo tudi deputacije vsih čitalnic na Goriškem; (gg. Jeglič in Hribar) ta je cesarju podarila krasno kaligrafirano in v album vezano kantato, zloženo po g. Hribarju nalašč za to priliko in katero je imelo peti blizu 200 slovenskih pevcev. Cesar je poslancom čitalnic odgovoril, da ga veseli to znamenje udanosti in zvestobe, da sprejme in da bi pregledal kantato in je po tem popraševal. Koliko udov ima goriška čitalnica in koliko je čitalnic na deželi; ko mu poslanca v kratkem vse povesta, je odpustil z najprijaznejšem in milostljivejšim obrazom. Sploh je bil Cesar tako zadovoljen se sprejemom v Gorici, da je to večkrat naglašal in vsim deputacijam izrekel, da ga jako veseli tolika zvestoba in udanost. Iz tega se tudi more soditi, da bo po mogoèosti veljal večino opravièenih prošenj, kajti tudi iz ust ministrov se je slišala velika zadovoljnost in zagotovljali sè vsi dvorniki, da kaj tacega ne bi bili nikoli pričakovali v Gorici. Skoro do 1 $\frac{1}{2}$ pop. je cesar po zaslišal deputacijah, razne prošilce in marsikateri čeravno ne vsak prošilec iz profesijona, bo uslišan. Po konèanih advijencah se je cesar peljal v urad gozdarskega vodstva; na poti in pred uradno ga je skoro samo slovensko občinstvo pozdravljalo sè živioklici, od tam je šel obiskat zavod gluhonemov in se po tem odpeljal v Podgoro, da pregleda papirnico. Vse Ritterjeve tovarnice v Podgori in Stražicah so bile prav bogato okinčane, pred papirnico je cesarja čakalo več 1000 delalcev in delalk, eno dekje ga je nagovorilo po furlansko in drugo mu je podarilo lep šopek cvetlic in vse je Cesarja navdušeno pozdravljalo. Baron Hektor Ritter sam je Cesarja vodil po tovarnici in Cesar je bil jako zadovoljen.

Mora se priznati, da sa je Ritterjeva hiša tako skazala in sama kmalo toliko napravila, kakor mesto. Kedor je videl vse te priprave v Podgori in Stražicah, ta

LISTEK.

Razmére

med Slovenci in Langobardi

VIII

Od sedaj naprej molèi Pavlova zgodovina skozi 50 let o Slovencih. Kaj je temu uzrok, nij lahko sprevideti. Ali so se res ves èas Slovenci mirno držali? To nij ravno verjetno, saj so pozneje zopet pogosto Forojulce nadlegovali.

Iz drugih virov (Fredegari Chronicon in Anonymas Salisburgensis de conversione Bajoariorum et Carentanorum) vemo, da se je osnovala v tem èasu mogoèna Samova država (624-662). Vendar je bilo središèe te slovenske države onkraj Donave, na èeškem in Slovenci so šili sè Samom le v zvezi zoper Avare in Franke. Kak upliv je imela ta zveza na Slovence se da težko doloèiti. Gotovo je, da so svobodneje dihalo Avarem nasproti. Sicer pa se je na jugu o Samu malo vedelo, ker ga Pavel D. še omenja na (Primeri: Muchar, o. e. IV. pg. 169-177, in spis o Samu v Zori I. 1873).

Iz te dobe nam je o Slovencih lo toliko natanèneje znano, da je kralj Dagobert krog l. 630 tudi Alemance in Langobarde k vpadu na Slovensko pregovoril (etiam et Langobardi sollicitatione Dagoberti hostiliter in Sclavos porrexerunt). In res, posreèilo se jim Slovence potolèi in mnogo jetnikov seboj odpeljati (Langobardi itidemque victoriam obtinuerunt, maximum numerum captivorum

de Sclavis secum duxerunt. Fredegari Chronicon cap. 67). A to je brez škodljivega nasledka, ker je Samo pri Vogastisbergu Franke popolnom potolkel.

Med leti 655-660 umre Grasulf in Ago pride na vojvodski prestol v èedadu (P. D. IV. 51-52). Èe se Pavel D. v kronologiji ne moti je gotovo, da ta Grasulf nij mogel biti brat onega Gisulfa, ki je l. 568 forojulsko vojvodstvo dobil.

Po Agovej smerti l. 663 je Lupus vojvoda. On oplenil otok Grado in morda tudi Oglej (P. D. V. 17). Njemu izroèi kralj Grimuald vlado, ko se on v Benevent poda. V Paviji se je Lupus tako samooblastno vedel, da je pri kraljevem dohodu zbežal na Forojulsko in se tukaj iz strahu pred kaznijo zoper kralja zdignil (P. D. V. 18). Grimuald nij hotel, da bi se bratovska kri prelivala in zaradi tega je poklical kakanu, naj pride z vojsko na Forojulsko in naj Lupa pokonèa. Kakan pride z veliko moèjo in pri kraju, ki se Fluvius (Fluvins) imenuje, se je bil Lupus tri dni(?) s kakanom. Pervi dan zmaga in le malo njegovih je ranjenih, drugi dan je štel mnogo mertvih in ranjenih, a tudi Avarov je veliko poginilo. Tretji dan pokonèa kljub velikim zgubam kakanovo vojsko popolnoma in dobi bogat plen. A èeterti dan pride tolika množina sovražnikov nadaj, da je le z veliko silo uteèi mogel (P. D. V. 19).

To pripovedanje zopet kaže, da je Pavel D. zajemal iz ljudskega poroèila. Gotovo je, da kralj sam nij poklical le iz tega uzroka Avare v svojo deželo, ker je je predobro poznal. Berškone so bili sami od sebe (sè Slovenci) na forojulsko prišli in kralj jim je hotel pri tej priloznosti pokorjenje svojega upornega

vojvode prepustiti. Tudi je težko verjeti, da bi bil oni boj, èe je bil tudi neavladno dolg in trdovraten, èe en dan trajal.

V tem boju je bil Lupus ubit in Langobardi, ki so ostali, iskali so varnosti v terdnih gradovih. Kakor l. 610 poplovijo tudi sedaj Avari vse Forojulsko in je pokonèujejo z ognjem in maèem. Zadnjiè je prosil Grimuald, naj nehajo deželo pušèiti in naj se domov vrnajo. Toda Avari mu odgovorè po poslancih, da ne odidejo iz Forojulskega, katero so z lastnim orožjem premagali (P. D. V. 20).

Grimuald je bil prisiljen svojo vojsko zbrati in proti Avarem peljati. Sredi polja postavi svoj ostrog in zraven gostovalne šatore za avarske poslance (Abel pg. 113). Ker je pa le majhno vojsko imel, ukazal è tej več dnji zaporedoma v različnej obleki in opravi, kakor bi zmerom nove èete dohajale, mmo avarskih poslancev marširati. In Avari so res mislili, da je to brezštevilna langobarška vojska. Grimuald je v tem še potrdil, rekoè: „Z vso to bojno množino, ki ste jo videli, napadem precj Kakana, èe hitro Forojulskega ne zapusti.“ Ko so to poslanci svojem kakanu poroèili, odšel je ta naenkrat z vzo vojsko v svojo deželo (P. D. V. 21).

Tudi tukaj je veliko pretiranega. Avari gotovo neso odšli le iz straha pred Grimualdom, nego na podlagi sklenjenega miru, katerega pogoji nam neso znani. Berškone so morali Langobardi kakanu bogate darove èdstopiti, saj nam je znano, koliko denarja si je znal od byzantinskih cesarjev izviti.

O logi kraja Fluvius nam nij nič natanènjega

se je moral čuditi, kako je bilo mogoče napraviti toliko v nekaterih dneh.

Iz Podgore se je Cesar peljal na rojice, (Campagna) kjer je pregledal posadko: dalmatinski polk Weber in 2 batariji.—Po dovršenem defileji je Cesar ekolo njega zbranim častnikom izrazil svojo zadovoljnost. Ljudstva vsakovrstnega pa je bilo na rojicah na tisoče; s konca so vojaki ljudstvu zabranjevali priti bliže Cesarja, a Cesar je ukazal naj se ljudstvo pusti blizu, na kar je ljudstvo Cesarja obsule in na vso moč klicalo „Zivio Franc Jožef“, in letu in tam se je slišal kak posamezen „Evviva“.—Na rojicah in pri vходу iz kolodvora so Slovenci prav gotovo pokazali Cesarju, da živé v veliki večini na Goriškem in da ljubijo svojega Cesarja.—Iz rojice se Cesar okoli 2. ure zopet odpelje v svojo rezidenco na Travniki, kjer je bil dvorni obed, h kateremu so bili vabljeni vsi v Gorici nazoči ministri in dvorniki, nadškof in drugi načelniki uradov, od dež. odbora pa glavar Coronini, odbornika Gorjup za slovensko in Pajer za ital. stran. Po končnem obedu je Cesar držal tako zvani „cercle“ (pogovor) s posamezniki stoječimi po dvorani.—Mej tem pa je začela mestna godba, z baklado sprehajati se po mestu in se je vstavila pred Cesarjem stanovanjem ter zagodila cesarsko himno, na kar je začela množica, katera je bila natlačena na Travniku, tako močno klicati „Zivio“ in „Evviva“, da je moral Cesar priti trikrat na balkon in kakor se sliši, bil je prav ginjen po tako srčnih ovacijah.

Cesar se je po tem podal v krasno okinčano gledališče, katero je bilo napolnjeno odlične gospode; dame vse v krasnih oblekah, gospodje vsi napravljeni paré.—Ko se Cesar prikaže v loži, ga občinstvo več minut pozdravlja navdušeno z „Zivio, Evviva“ in tudi mnogo „Hoch“ se je slišalo. Igrala se je opera „Ruy Blas“ katero je Cesar poslušal skoz 2 akta in ko je odšel, klicalo mu je sopet občinstvo tako, da se je gledišče treslo.—Po gledišči je bila pri baronu Ritterju soareja za ministre, katere so se udeležili vsi ministri in mnogi dvorniki, pa skoro vsa goriška aristokracija; bilo je 150 najodličnejših gostov.—Ljudstvo pa se je zbiralo v raznih gostilnah in se je veselilo ter prepevalo v kljub prepovedi;—v nekaterih gostilnah so peli pri eni mizi Kurlani pri drugi Slovenci, in eni drugim „Evviva“ in „Zivio“ klicali; nij se zgodila najmanjša nerednost in zastoj so bile vse vladne ogromne priprave, ki so dale skoro sklepati, da smo v obsednem stanu. Najboljša policija je razum ljudstva samega, katero je dobro razumelo, Cesar je dolžno svojemu Cesarju in menimo, da je nepotrebno, da se vladni organi preveč mešajo v ovacije, katere ljudstvo samo sreoma rado napravlja svojemu Cesarju,—kajti tako nekomandirano veselje je mer za pravo ljudsko vdanost.—Da pridemo sopet k reči, naj omenimo, da se je največ slovenskih rodoljubov vsled povabila v „Soči“ zbralo v velikem salonu pri „Evropi“.—Tam smo slišali ubrano petje posameznih slovenskih zborov, dornberskega, kviškega i. t. d. in skupno petje vsih zborov.

Posebno lepo je bilo videti in slišati 40 do 50 pevcev iz vsih krajev, ki se niso še nikoli videli, pa so vendar prav težke pesmi pod vodstvom vrlega g. Kocijančič-a iz Kanala prav točno in občutljivo peli.—Mej petjem pa so se vrstile tudi napitnice, prva na Cesarja, po kateri je vse občinstvo stoječ pelo cesarsko pesem; druga na napredek Slovencev, po kateri so sopet vsi nazoči zapeli „Hej Slovani“ in še več drugih. Pri tej priliki so se nazoči tudi posvetovali o novem občnem pevskem društvu za primorske Slovence; sklenilo se je, da se osnuje to društvo v spomin prihoda

znano. Viviani (o. c. pg. 32) pravi, da se ti kraji sedaj imenujejo „Fiume“ (Reka), a ne omeni dalje njegovo lego. Linhart (o. c. pg. 142) meni, da se je oni boj v Vipavski dolini odločeval, ker Vipava se imenuje pri starih Flavius Frigiolus. Tudi Abel (Paulus D. pg. 113) je tega mnenja. A gotovo je, da je moral ta kraj na Forojujskem kje ležati. Saj se nahaja jako veliko krajev, ki se reka, ital. Fiume, imenujejo.

Po Lupovej smrti hotel mu je in Arnefit v vojvodstvu slediti. A ker se je bal Grimaldove oblasti, utekel je k Slovincem v Karantan (fugit ad Selavorum gentem in Carnuntum, quod corrupte vocitant Carantanum). S pomočjo Slovencev si je hotel svoje vojvodstvo zopet pridobiti. Berzkone čez Pontebo pridere na Forojujsko, a bil je pri gradu Nemas (apud Nemas (Neumasumcastrum) napaden in ubit (P. D. V. 22).

Nemas je sedanji Nimis (slov. Néme) nad Terzi zmom (Tricesimo), a ne, kakor Muratori misli, Mazo pri Venzonu.

Po tem je bil dobrotljivi Vectari (Juvectari) vojvodo postavljen (664. Šafarik: po letu 670.) Ko so Slovenci slišali, da je v Pavijo odšel, zbrali so veliko vojsko, da bi Forojuji napadli. Pri kraju, ki se Broxas imenuje, postavijo svoj ostrom. Toda Vectari je bil že prejšnji večer iz Pavije došel, o čemer neso Slovenci nič vedeli, ker so pa že bili njegovji ministerjali domov odšli, poda se sam, ko zve o Slovincih, s petindvajsetimi možmi (nekateri rokopisi imajo 22, drugi 26) proti njim. Toda ko pride Vectari do nediškega mosta, kjer so Slovenci stali, sname čelado z glave in se da tako spoznati (bil je namreč plašec). To je Slovence tako zmešalo, da so bolj na beg, nego na boj mislili. Zdaj je napade Vectari, z onimi, ki so bili pri njem in je ta-

Nj. Veličanstva v Gorico in po tem, ko je g. Kocijančič prebral načrt pravil, izvolil se je osnovni odbor, o katerem bomo govorili na drugem mestu. Lepo in veselo društvo se je razšlo prav židane volje še le o polnoči.

Drugi dan ob 7mih zjutraj se je Cesar odpeljal z italijanskem dvornem vlakom v Benetke; v Korminu so ga prav lepo sprejeli; v Italiji pa je bil naš Cesar povsod z velikim pompom sprejet; v Benetkah, kjer je bilo te dni toliko tujecev, da mnogo njih nij dobilo niti najslabšega prenočišča, so bile nekada tako velikanske slavnosti, in sprejem našega Cesarja po italijanskem kraju taka presreča, da je le en glas začudenja v vsih listih.

H koncu tega popisa naj nam bodo dovoljeno še nekatere opazke, katere smo dolžni Slovincem na Goriškem zaradi spremenjenega programa slavnosti, posebno gledé Slovencev. Kakor znano, imele so priti iz Slovenskih krajev na Goriškem pozdravljati Cesarja mnogobrojne ljudske deputacije z narodnimi zastavami, ravno tako vse Slovenske čitalnice in odločeno je bilo tudi uže, da zvečer napravijo vse čitalnice Cesarju baklado in da bodo pevski zbori vsih čitalnic skupno peli nalašč v ta namen komponirano kantato pred Cesarjevem stanovanjem. Častno bi bilo za nas Slovence, ko bi kakih 150 do 200 in še več krepkih glasov na Travniku zapelo lepo kantato in vsak Slovenec se je tega veselil.—Vse to nam je bilo uže dovoljeno od slavnostnega odbora in Italijani bi bili molčali, ko bi se jim bila spolnila neka želja, da bi namreč smeli razveseliti italijanske zastave; a to je vlada prepovedala, ko jih je bilo uže mnogo napravljenih. Se posebno je Italijane zbadal nek članek v Narodu, v katerem je Narod primorske Slovence spodbujal, da pridejo v mnogem številu, da Cesarju pokažejo, da je na Slovenski zemlji i. t. d.

Takozvane italijanske liberalce v Trstu in Gorici jo to strašno peklo, „Cittadino“ v Trstu in „Isonzo“ v Gorici sta na vso moč kričala in klicala na pomoč policijo ter zadnji je celo mej vrstami žugal.—Vlada pa, ki se je bala najmanjšega nerada in vladni viši organi, kateri hočejo pri takih prilikah žeti zasluge à tout prix, začeli so uporabljati ves upljiv pri županin in drugih odvisnih Slovincih, katerih je še vendar prav dosti, da so vse ljudstvo prestrašili in skoro bi rekli zbegali; vsaki dan je prišlo kako drugo povelje; tako da nazadnje Slovenci niso vedeli, če smejo ali ne smejo pozdravljati v Gorici svojega Cesarja; narodnih zastav ne, petja ne; s kratka, vse kar bi bilo narodu v čast in kar bi slavnost le še bolj povzdignilo, nam je bilo odsvetovano ali pa zabranjeno.—

Mi Slovenci vedoči, kaj smo dolžni svojemu Cesarju, smo se pokorili, kakor ovčice, da bi se nam ne moglo očitati ničesar.—A nekatere županije in čitalnice so vendar prišle z narodnimi zastavami in ko jim jih reditelji slavnosti nijso hoteli pustiti, razkropila so se dotična krdela po mestu, ker nijso hoteli korakati pod drugo zastavo.—Iz tega se vidi, da naše ljudstvo noče zatajiti pri nobeni priliki svoje zastave in da mu je priljubljen simbol slovenstva.—Vkljub tem zmešnjavam je prišlo še zmerom velikansko število Slovencev v Gorico in ogromni „Zivoklici“ so zadušili pri vsaki priliki vse druge klice. A slavnost bi bila še večja in gotovi smo, da bi bilo prišlo v Gorico še enkrat toliko ljudstva, ko bi bilo ostalo pri prvem odločilu, da namreč pridejo se svojimi zastavami. Zakaj so nam Italijani tako zavidni za vsako pravico, to nam je predobro znano; da se nas strašno boje, to dobro vemo; pa tudi to smo še enkrat zvedeli, da bi nas posebno mestni gospodje Italijani, prav za prav slovenski odpadniki pri vsaki priliki radi rabili za svoje namene.—

ko potolče, da je le malokdo odšel. (Drugi rokopisi imajo; „da je od 5000 mož le malokdo odšel.“ (P. D. V. 23).

Reichart (Thesaurus topog.) je menil, da je Broxas sedanji Brazzano. Cluverius (Antiq. Ital.) išče sicer ta kraj nad Čedadom proti Koroškemu, a ga ne ve natanjko določiti. Pons Nationis pa stavi v Terzo, „quo loco mola frumentaria anni imposita conspicitur“ (primeri: Muratori S. S. I. pg. 483). A edino pravo je Vivianijevo mnenje (o. c. II. pg. 36 in 37), katero so tudi drugi geographi poterdili (Mannert o. c. III.), da je Broxas sedanja vas Brischis, slov. Brišča, ob levem bregu Nediže nad Šenpetrom. Pons Nationis“ pa ne more biti drugi nego oni nad Čedadom pri Ažli.

Če po Pavlovm pripovedanji sklepamo, neso bili oni Slovenci, ki so takrat Forojujsko napadli, beneški Slovenci nego morali so priti iz goriških gor ob Nediži dol. Ker se neso prav upali v tuji deželi, ustavili so se že pri Brišči, 6 ital. milj nad Čedadom. Še le počasu so se pomaknili do nediškega mosta.

Pavlovo pripovedovanje je tukaj zopet jako neverjetno. Njegov patrijotizem ga je predaleč zapeljal (Primeri: Bizzarro, I Langobardi e la tomba, pg. 22; Viviani o. c. II. pg. 37). Že slovenska zmota nad vojvodstvo je jako čudna. Zdi se, kakor bi bili Slovenci vojvodo dobro poznali in ga torej v šali patrijarhu primerjali, ker je s tako majhnim številom svojih prisel. A patrijarh Calixt je še le 737 svoj sedež v Čedad preložil (glej Czörnig o. c. I. pg. 205), toraj se je tukaj Pavlu anachronizem utrinil in vsa pripoved o čeladi je jako dvomljiva (Bizzarro I. c).

(Dalje prih.)

Ta pot smo jim mi imeli pomagati do neke pridobitve; kadar bi bili mi svojo dolžnost storili, pa bi se nam bili smejali in rekli: „Der Moor hat seine Schuldigkeit gethan i. t. d.“ A nij treba misliti, da bodo s tem kaj dosegli, kajti le z našo pomočjo zamorejo kaj doseči tudi za-se, drugače se bo zgodilo, da „fra due litiganti il terzo gode.“ Kar se pa tiče ministerstva in drugih vladnih organov, vidi se iz vsega, da nas hočejo iz prevelike ljubezni pritisniti na vroče nemško srce.—A Slovenci! ne vstrašite, se bodite pogumni in delajte, pogum in delo, neumorljiva delanost rešila nas bo nevarnih objemov.

Dopisi.

V Nabrežini 4. aprila (Izv. dop.) Kakor povsod na Krasu tudi na našem okinčanem kolodvoru zbrali so se deputacije raznih vasij na Krasu s zastavami in sežanski glavar prišel je pozdravljat Nj. Veličanstvo, ko se je 2. t. m. skoz Nabrežino peljal v Trst.—Cesar si je dal predstavljati po glavarju župane in vsim je izrazil najvišjo zadovoljnost nad tolikoj udanostjo.—

Na kolodvoru bila je godba, ki je godila cesarsko himno, ko se je Cesarski vlak bližal postaji, možnarji so pokali in velika množica ljudstva je na ves glas klicala „Zivio Franc Jožef!“ Ovacija bila je pravi izvir navdušenosti, Cesar se je gotovo prepričal, da slovenska zvestoba je neomejena in bralo se mu je na obličju, da je bil ginjen.

Iz Sežane, 6. aprila (Izv. dop.) Tudi na sežanskem kolodvoru smo Slovenci pričakovali in v velikem številu pozdravljali Cesarja pri potovanju v Trst; na lepo dekorirani postaji zbralo se je vse, kar je odličnega v Sežani in okolici in razne deputacije občin; ko se je Cesar skozi peljal doneli so mu gromoviti „Zivio“; Cesar je prijazno pozdravljat in je bil prav vesel in zadovoljen. Obče se tukaj govori, da oni učitelji, ki spadajo pod sežansko davkarstvo, uže 2 meseca ne dobijo plače; obeta se jim od dneva do dneva, pa še zmirom nič nij.—Kaj so učitelji najzadnji? Ali ne zaslužijo več kakor vsak drugi stan? No, v naši takozvani kulturni dobi je to lep dokaz pospeševanja kulture, če mora učitelj stradati ali pa dolge delati, da se preživi.—Ta kratak opomin naj se osrči na pravem mestu!—

V Dutovljah in Avberju se je pokazala neka vročinska bolezen, za katero vmira vse polno ljudi; v Dutovljah je danes 36, v Avberju pa 19 bolnikov. Neki zdravnik se je izrazil, da je bolezen kužna. Čudna je res ta prikazen in treba, da javni organi, pazijo, da se nevarnosti v okom pride. V Avberju so premožnemu kmetu Francetu Ukmarju neznani tatovi vso kotlovinu, prestrale, nekoliko masti i. t. d. v vrednosti kacij 60 gold. pobrali, tatovje so okno predrli in vrata, ki peljejo iz veže v prvo nadstropje, založili in tako brez skrbi nabrano tatvino, po tem ko so se v božjem strahu še najboljšega terana nasrkali, odnesli.—So bili kampa-ljni! Kraševci so na moč jezni da se so v Gorici in Idurged po glavarjah zabranjevale slovenske zastave.—Naša zastava je od Cesarja priznana in se ne sme staviti v eno vrsto z italijansko, Slovenec pa je vesel in korajžen le pod svojo zastavo.

Iz Trsta 5. aprila 1875. (Izv. dop.) Naši Italijani nijso Cesarja tako toplo sprejeli, kakor drugod; ko je prišel, se je na kolodvoru le redkokrat kak osamljen „Evviva“ slišal; ko se je peljal v gledališče ravno tako; sploh so se Italijani rezervirano držali. Ko se je Cesar peljal iz velicega mlina „Economo“ so se nekateri pobalini zeló nedostojno vedli.—Ginljiv moment bil je samo pri odkritju Maksimiljanovega monumenta; tam se je nazoče bolj odlično ljudstvo bolj patrijotično vedlo in Cesar ter oba njegova brata in vsa visoka gospoda je bila večinoma ginjena, najvovodu Karolu Ljudevitu je celo solza igrala v očeh. Tržaška gospoda je mnogo krasnih vencev položila na steber monumenta in tudi Slovenska okolica je 2 prav lepa venca s slovenskimi napismi po posebni deputaciji poslala. Slovincem pa je magistrat zabranil vsako posebno demonstracijo cesarju; nameravali so peti in napraviti baklado, pa vse je šlo po vodi, kar dokazuje, da Slovenec ne sme še svojemu vladarju na domači zemlji pokazati svojo navdušenost, ljubezen do vladarske hiše. Tako je le; pa to nas ne sme vstrašiti; pridejo uže boljši časi; spoznali bodo enkrat tudi visoki krogi, da Slovanstvo je trden steber našega cesarstva—Deputacija političnega društva „Edinost“ bila je od Cesarja dobro sprejeta in Cesar je v odgovoru odobril delovanje tega društva pa zraven pristavil, da želi mirno delovanje ene narodnosti zraven druge.—

Zanimivi so Cesarjevi odgovori raznim deputacijam; mestnemu županu je odgovoril, da odobruje zvestobo in udanost mesta, da je mesto samo glavni faktor vsega napredka v trgovstvu, da pa bo tudi on pozoren na prihodnost mesta, ampak priporoča mestjanstvu, da podpira vlado, ker le po tem potu se bo dal doseči zaželen napredek.

Trgovski zbornici pa je Cesar odgovoril vse drugače, da namreč živo odobruje izraz udanosti, s katero

Cesar napil na prijaznost in srečo Italije in italijanski kralj na prijaznost in srečo Avstrije, tem napitnicam dajejo politikarji veliko važnost, menda še preveliko. — Da bode težko kedaj Avstrija šla na Italijansko kakor osvojevalna moč, to je skoro gotovo; a da bi se bila sklenila mej Italijo in Avstrija kaka posebna zveza, to pa je dramljivo. Naša avstrijska politika nijma menda še gotovih ciljev ona je še dosti odvisna od tega, kako se bo Avstrija doma uredila in misliti je, da bodo naši gotovo patrijotični visoki krogi vendar skusili otresti se Bismarkovega upljiva, torej čakali toliko časa s pozitivnimi zvezami, da se ponudi ugodna prilika za tako zvezo, ki vtagna Avstriji pomagati na staro čestitljevo mesto mej evropskimi velevladi. Avstrija ima dosti skušenj in mora poznati svoje naravne prijatelje in taki zamorejo biti samo Francoska in Ruska; če pa se zagotovi take zveze, po tem ji nij potreba iskati drugih prijateljev. — Ne da se torej misliti, da se hoče Avstrija zediniti z Italijo in Francijo proti Nemški; še manj pa, da hoče Italijo prikleniti zvezi Rusije, Nemčije, in Avstrije proti Rimu in Francoski, kajti Italija bo še dolgo časa odvisna od Nemčije če tudi nijma z njo nobene pogodbe. — Italija mora biti vesela, da jo eni in drugi pustijo pri miru in vsako vtikanje ji lahko postane osodopolno. Pomen, ki se daje cesarjevem potovanju v Dalmacijo pa je uže bolj verjeten; sliši se namreč, da si hoče Avstrija osvojiti Bosnijo in spojiti jo z Dalmacijo pod posebno vladno. — Jutrovo pitanje je uže davno zrelo in zatorej je verjetno, da so se severne vele vladi v tem obziru zedinile. —

Cesar je zdaj v Poli in odide te dni v Dalmacijo, kder se delajo velike priprave za njegov sprejem. —

Sliši se, da po vrnitvi Cesarjevi na Dunaj se bodo zgodile nekatere spremembe v ministerstvu; Glaser in Unger sta menda uže sita vladanja. Mej Staročehi je zdaj nastal prepir ali vstopijo ali ne v dež. zbor; Rieger je na dotično prašanje odgovoril, da je treba čakati Cesarjevega povrata iz Dalmacije, torej računati na važne dogodke. —

Deželni zbori vsi, razun dalmatinskega so začeli zborovati; v češkega je vstopilo 9 Mladočehov in poslanci južnotirolski so tudi popustili passivno politiko ter vstopili dež. zbor. Sicer pa nij nič posebnega poročati o dež. zborih. —

Francoski in italijanski listi pišejo o velikanskem sprejemu našega Cesarja v Benetkah; eni in drugi menijo, da je ta obisk znannje trajnega mira.

V Italiji je stari Garibaldi izdal pismo ob priliki prihoda Cesarja v Benetke, v katerem naglašja, da mora Italija imeti še Trient in Trst. — To je dokaz, da Avstrija slabo postopa, če ne podpira z vso močjo Slovanstvo na jugu. —

Nemška je sklenila ostro postavo proti škofom, ki nijso pokorni; papež pa je pisal v Fuldi zbranim škofom, naj bodo strajni, kar kaže na resen in dolg boj med Rimom in Nemško. —

Ruski Car prijde maja meseca v Ems, kder se snidejo zopet vsi trije Cesarji; po tem odide nemški cesar v Italijo. —

Razne vesti.

(Cesarjevi odgovori.) Cesar je na ogovor dež. glavarja v ital. in slovenskem jeziku, v katerem zagotavlja glavar Cesarja velike udanosti vsega prebivalstva na Goriškem, odgovoril sledeče: Izrazi udanosti, katerih tolmač je dež. odbor, so nov dokaz vročega avstrijskega domoljubja, katero navdaja vse prebivalce Moje goriško—gradišćanske grofije brez razločka narodnosti.

Hvaležen sem odboru in vsem prebivalcem te dežele za te dokaze. Osoda in napredek grofije goriško—gradišćanske Mi je zmerom na srci in bom posvetel tej deželi vso Svojo pazljivost. Županu goriškemu je Cesar odgovoril: Veseli me, da sopen vidim Gorico in odobrujem izraze zveste udanosti mestnega zastopa.

Naj Gorica nadaljuje s poznano zvestobo in Moja milost ji bo zmerom enaka.

Deputaciji kupčijske zbornice je cesar odgovoril: Jez se zahvaljujem zbornici za občutke zvestobe in vdanosti; obrtnija in trgovstvo te dežele bode zmerom predmet Moje posebne skrbi in Moja vlada si bo prizadevala, da pospešuje vaše želje gledé olajšanja prometa.

Ti odgovori so na vsak način prav lepi in kažejo, da se smemo nadejati esarjeve podpore pri važnih prašanjih. Če jih primerjamo k drugim, moremo štiti zadovoljni.

(Sarovost.) V nedejo po poludne, ko se je Nj. Veličanstvo, presvitli Cesar pripeljal po gosposki ulici, prihiteli ljudje, ki so bili v kavarni „Caffé nuovo“ na duri, ter zakričijo—ker so bili Vlahi—navdušen „Evvi-va“! Med njimi je pa tudi bil slovenk student in torej tudi ta-ker pravice so vsem enake-zakriči v slovenskem jezici: „Živio naš Cesar Franc Jožef!“ A še nij bil poslednje besede izgovoril, ko mu prileti gorka zausnica na lice, hitro se ozre da bi videl, kdo je ta nesramni, fanatični Vlah, toda vsi navzočni so se držali tako, kakor bi se nič ne bilo zgodilo, radi česar tudi nij mogel spoznati suroveža.

Ta čin dovolje jasno osvitljuje „omikro“ goriških Lahonov.

(Koncert v gledališču.) V saboto 10. aprila bode lepa muzikalna produkcija v geriškem gledališču. Dvorni harfonist, prof. ANTON ZAMARA in pevec Rihard Schmitler v družbi z gg. Ed. Bix, (pianist) Julij Heller (violinist) in Alojzij Spitzer (violoncelist) bodo izvrševali prav zanimiv program, zložen iz muzikalnih in pevskih točk, kompozicij najslavnejših skladateljev. —

Vstopnina 50 novcev v parterre; za podčastnike, otroke in na galeriji po 25 kr. Sedež stane 25 kr. Začetek ob 8. uri zvečer. Pripovedujejo nam da je ZAMARA kot sviralec na harpi to, kar je bil Paganini na goslih. —

(Občno pevsko društvo) za primorske Slovence se je osnovalo v nedejo v Gorici na čast v prihoda Nj. Veličanstva. Blizu 200 rodoljubov zbranih pri „Evropi“ je sklenilo, da se ima osnovati društvo po prečitanih pravilih in so bili precej izvoljeni v osnovalni odbor gg. Hribar iz Gorice, Leban August iz Gorice, Goljevšček Ant. iz Gorice, Jug Tomaž učitelj v Solkanu, Sternad, učitelj v Kviškem, Carli, učitelj v Kobaridu, J. Kocijančič, koncipient v Kanalu, Cvek, učitelj v Sežani in Križman, povodnja v Dornbergu. Ti gospodje bodo precej vladi predložili pravila in nabirali ude, po tem pa sklicali občni zbor, ki bode izvolil predsednika in stalni odbor novega društva, o katerem bomo še večkrat govorili.

(Dve narodni zmagi) 3. t. m. je bila volitev, dež. poslancu v Postojni namesto umrlega Dr. Coste; izvoljen je bil z veliko večino liberalec g. Grasseli, posestnik v Ljubljani in občeopoznan rodoljub.

V ponedeljek 5 t. m. pa je bila volitev 3. volilnega razreda v mestni zastop ljubljanski in zmagali so po dolgem času in po dolgoletni passivni politiki starih narodni kandidatje: Karol Bleiweis, Goršič, Potočnik in Petričič; peti izvoljenec je g. Doberlet, ki je bil sicer postavljen od nemškutarke stranke, pa nij tak nemškutar in bi ga bili lahko tudi narodnjaki volili, ker se malo meša v politiko, pa je toliko delavnejši na materijalnem polju, torej dobra moč. Da nas Primorci ta zinaga jako veseli, si mora vsakdo misliti, ker uže toliko let zdihujemo zaradi jako slabih razmer in slabote našega slovenskega središća. Zatorej pa spet enkrat iz globočine sreča zakličemo vrlim ljubljanskim narodnim volilem: Slava!

(Čitalnica seznanjska) napravila je velikonočni ponedeljek veselico, ki se je vršila v najlepšem redu. Deklamacija gospodičine Ličnove bila je izvrstna. Vigi „Telegram“ ste posebno gospodičina Konobel in gospa Cvek-ova svoj talent pokazale. Burka: „Sam ne vè, kaj hoče“ vzbudila je mnogo smeha. Pri tej priložnosti opozorujemo gospoda župnika J. K. da v prihodnje nikakor ne razgovarja gospa in gospodičin, naj ne sodelujejo pri igran. Naj se raje skrbneje za cerkev in za tistega gospoda kaplana briga, kateri med sv. mašo nazoče ljudstvo škandalozno zmerja. —

Poročilo

ob občnem zboru polit. društva „Soča“

dnè 16. marcija 1875.

(Konec.)

Na to poročla V. Dolenec o denarnem stanu društva, iz tega poročila je razvidljivo, da je društvo v preteklem letu potrosilo f. 58.40 za tiskarno, vabila i. t. d. da ima društvo še plačati f. 12.27 in da ima tirjati pri poverjenikih še f. 419. — Mej to svoto je dosti starega dolga, ki bo treba zbrisati, zatorej predlaga poročevalac, da se po dogovorih s poverjeniki zbrise, kar nij mogoče iztirjati ter tako stare račune izčisti, da po tem začne sopen popolnoma redno in točno gospodarstvo; nov odbor naj ima torej to nalogo in naj jo izpolni pred ko mogoče. Zbor pritrđi enoglasno sporočilu in predlogu.

O zadnji točki sporoča sopen Viktor Dolenec v imenu odbora. Gledè na težko iztirjevanje nasvetuje odbor,

da bi bili odslej 2 vrsti udov, podpiralni in brezplačni. Stroški so prav mali in te bi lahko nekateri bolj premožni udje pokrili, če bi plačevali po 2 gold. na leto. Na ta način bi se število udov močno pomnožilo in denarničar bi imel manj opravila.

E. Klavžar govori proti temu predlogu, vsak ud ima enake pravice in dolžnosti; izjeme nijso pravilne: če se uže hoče v tem obziru kaj spremeniti naj se zniža letnina za vse ude, predlaga torej, da se odslej namesto 1 f. 20 kr, plačuje samo 50 soldov na leto.

Dr. Lavrič je tudi za znižanje letnine na 50 soldov, a nasvetuje, da se denarstvo popolnoma reorganizuje in da nov odbor voli tudi nove, prav marljive poverjenike.

Leban France predlaga, naj ostane pri slari letnini od f. 1.10, ker ta svota nij visoka in kdor ne plača toliko ne bo tudi 50 soldov plačal.

Dr. Rojic razlaga kako je potrebno, da društvo ima kaj denara za važne čase in nujne potrebe pri volitvah in družih važnih političnih činih; on torej porđarja potrebo dobrega in natanjnega gospodarstva; in meni da je letnina 1 gold. najprimernejša in praktičnejša; samo da se udom dovoli, da letnino tudi v obrokkih plačujejo. — Pri občnih zborih je najlepša prilika za denarničarja, da potirja letnino; on naj bi bil pri vsakem takem zboru nazoč s knjigo, da vpiše vsak znesek, poverjeniki pa naj bi tudi doma prejimali denar in pri občnem zboru obračunili z denarničarjem. Ko še natanjčno razlaga dolžnosti denarničarja in drugih zastopnikov, društva stavi predlog, naj se letnina zniža na 1 gold. s pogojem, da smejo udje tudi v obrokkih po 10 soldov plačevati in da odbor takim udom, ki ne morejo tudi te letnine plačati na njih prošnjo eventualni dolg zbrise.

S tem predlogom se strinjajo gg. Ličen, Kramar in in drugi, mej tem ko Kadmic ugovarja in je za to, da se nič ne zniža.

Po dolgi debati, done predsednik najprej dr. Rojčev predlog na glasovanje. Pokazalo se je, da je ta predlog sprejet z 17mi proti 9 glasovi, vsled česar je odpalo glasovanje o drugih predlogih. — Po dovršeni tej točki povabi predsednik nazoče, da volijo novega predsednika in po tem 9 odbornikov. — Izid volitve je naznanjen v predzadnjem, 11. listu.

H koncu nazoči pozdravljajo se „Živioklici“ novega predsednika dr. Jakopiča, na kar se on zahvaluje za skazano mu zaupanje in obljubuje, da bo storil, kar bo le mogoče v prosep društva ter izrazuje nado, da ga bodo v tem poslu izdatno podpirali odborniki in vsi družabniki S tem je bil občni zbor zaključen ob 4^{1/2} uri pop.

Kdor se hoče dobro imeti
naj pride v nedejo. 11. t. m. v restavracijo
all' Europa

na Travniku v salon za viliko kavarno,
kder se bode slavil osmi dan po nazočnosti Nj: Veličanstva v Gorici z velikim koncertom vojaške godbe. — Za dobro pivo, vino in točno pa ceno postrežbo bo skrbel gostilničar:

TOMAŽ ROSENBERGER

Razprodaja
po vsaki ceni!

Od p o n d e l j k a naprej bo javna razprodaja vsega blaga konkurzne masse

C. SOCHAR-jeve

v poprejšnji njegovji prodajalnici na Travniku. — Prodajale se bodo razne knjige šolske in druge, po tem trgovske knjige, papir in druge razne priprave za šole, urade, za risanje i. t. d. vse po vsaki še tako **nizki ceni.**

300

bokalov žganja

t r o p i n o v c a p r v e b a ž e

je na prodaj v Selu pri Černičah h. št. 17. — Kedor bi rad kaj kupil tega žganja, se lahko tudi pri našem upravnistvu oglasi.